

Otázky pro 4. ročník HN

1. pololetí

1. Znalost not g – c3 s posůvkami

2. Stupnice durové do 7 křížků a béček, stupnice mollové do 4 křížků a béček

3. Hudba vokální a instrumentální

Hudba vokální = hudba zpívaná (např. bez doprovodu nebo s doprovodem hudebního nástroje nebo orchestru).

Hudba instrumentální = hudba hraná na hudební nástroje (např. hra orchestru, hra malého komorního souboru, hra na sólový hudební nástroj apod.)

4. Enharmonické tóny

Jsou to tóny, které stejně zní, ale jinak se píší. Jednoduše řečeno: **každý tón má dva názvy.**

Např.: cis = des (ve stupnici Cis dur se první tón bude logicky jmenovat *cis*, zatímco tentýž tón se ve stupnici Des dur bude jmenovat *des*, přičemž oba tóny i obě stupnice znějí stejně)

Další enharmonické tóny: dis = es, gis = as, ais = bé, f = eis, c = his apod.

5. Druhy klíčů

Do notové osnovy se nedají zapsat všechny noty v jednom klíči, protože většina z nich by se ocitla nad a pod notovou osnovou a těžko by se četla. Proto existují různé klíče, které nám svým zápisem většinu not vrací do notové osnovy.

 Houslový klíč (G klíč) – je určen pro zápis not ve středních a vysokých polohách. V houslovém klíči hrají např. příčná flétna, ZF, trubka, klarinet, saxofon, hoboje, klavír.

 Altový (violový) klíč – je určen pro zápis not ve středních polohách, využívá ho především viola.

 Tenorový klíč – je vhodný pro zápis not ve středních a nižších polohách. Používá ho především violoncello, fagot a pozoun.

 Basový klíč (F klíč) – v něm se zapisují noty v hlubokých polohách. Využívá ho především kontrabas, tuba, klavír, varhany. Basový klíč je společně s houslovým nejpoužívanější z klíčů.

6. Renesance v hudbě (14. – 16. století)

V období renesance (od konce středověku do nástupu baroka) dochází k velkému rozkvětu mší a dalších hudebních forem - jak vokálních, tak instrumentálních. Česká hudba zpočátku zůstává nadále v kostelech, chrámech a kláštorech, později se přesouvá také na hrady a zámky. Hudba nadále proniká do všech společenských vrstev. Znamé písně z tohoto období u nás: Vij mi věnec, Haničko milá, Stojí lipka v širém poli.

7. Melodické ozdoby

Tak jako se zkrášlují lidé, aby lépe vypadali, tak se také může ozdobit notový zápis **melodickými ozdobami**, aby skladba lépe zněla a byla přitažlivější.

Příraz – nastupuje před hlavním tónem a o něco jej zkrátí, přízvuk je na hlavním tónu.

Skupinka – jsou dvě nebo více not, většinou se značí šestnáctinovými hodnotami. Píší se před hlavní notou a jsou nepřízvučné.

Trylek – je rychlé střídání tónu s horním sousedním tónem, závěr trylku tvoří opět hlavní tón

Nátryl – je kratší trylek, zpravidla se jednou rychle vystřídá hlavní tón s **horním** sousedním tónem (např. d–e–d)

Mordent – je totéž, co nátryl, ale hlavní tón se vystřídá se **spodním** sousedním tónem (např. d–c–d)

8. Hudební forma

Forma je tvar. Hudební formu tvoří hudební myšlenky, uspořádané podle určitých pravidel. Postupem času se vyvinuly různé formy, které nejlépe vyhovují určitým druhům skladeb:

Symfonie – je instrumentální skladba pro orchestr a skládá se ze čtyř částí neboli vět (rychlá, pomalá, taneční, rychlá)

Koncert – je instrumentální skladba pro sólový nástroj s doprovodem orchestru a je třívětá (rychlá, pomalá, rychlá)

Opera – je divadelní hra, ve které se děj zpívá za doprovodu orchestru. Jedná se o vokálně-instrumentální útvar.

9. Bicí nástroje

Bicí nástroje rozdělujeme na **melodické** a **rytmické**.

Melodické: xylofon, vibrafon, marimba, zvonkohra aj.

Rytmické: bicí souprava, malý buben, velký buben, triangel, ozvučná dřívka, tamburína

2. pololetí

10. Hlavní stupně stupnice

Hlavní stupně stupnice najdeme na **1., 4., a 5. stupni** každé durové a mollové stupnice. Na těchto stupních lze postavit akordy, které jsou také hlavní.

1. stupeň se nazývá **tónika (T)**

4. stupeň se nazývá **subdominanata (S)**

5. stupeň se nazývá **dominanata (D)**

Ostatních stupně stupnice (2., 3., 6., 7.) jsou vedlejší. Totéž platí i o akordech, postavených na těchto stupních.

11. Mollové stupnice do 7 křížků a bček

a moll	0	---
e moll	1#	fis
h moll	2#	fis, cis
fis moll	3#	fis, cis, gis
cis moll	4#	fis, cis, gis, dis
gis moll	5#	fis, cis, gis, dis, ais
dis moll	6#	fis, cis, gis, dis, ais, eis
ais moll	7#	fis, cis, gis, dis, ais, eis, his

a moll	0	---
d moll	1b	b
g moll	2b	b, es
c moll	3b	b, es, as
f moll	4b	b, es, as, des
b moll	5b	b, es, as, des, ges
es moll	6b	b, es, as, des, ges, ces
as moll	7b	b, es, as, des, ges, ces, fes

12. Další tempová označení

cantabile (čti kantábile) – zpěvně

simile – podobně

meno mosso – trochu zpomalit

piu mosso – trochu zrychlit

a tempo – v tempu

grave (čti gráve) – těžce, vážně

larghetto (čti largeto) – zdlouhavě, zeširoka

13. Baroko v hudbě (cca 1600 – 1750)

Barokní zvuk je oproti renesančnímu barevnější díky novým nástrojům, jejich novými možnostmi a kombinacemi.

V baroku se rozvíjí **opera**, která vtahuje člověka dovnitř dění. Je bohatá na výpravu, je dramatická a hudba je více emocionální. Hlavními reformátory a skladateli oper byli **Claudio Monteverdi** (opera *Orfeus*) a **Christoph Willibald Gluck** (čti Glik).

Nejznámější barokní skladatelé:

Johann Sebastian Bach

německý hudební skladatel, varhaník a kantor. Jeho tvorba je převážně varhanní a vokálně sborová.

Nejznámější díla: **tocata a fuga d moll** pro varhany

Temperovaný klavír

Braniborské koncerty pro orchestr

Zajímavost: Poslední část z orchestrální *Suity h moll* a názvem **Badinerie** se používá jako vyzváněcí melodie do mobilních telefonů.

Georg Fridrich Händel

byl Bachův německý současník, komponoval převážně orchestrální a vokální skladby.

Nejznámější díla: **Vodní hudba, Hudba k ohňostroji** – pro orchestr

Hallelujah (aleluja) – pro sbor a orchestr

Antonio Vivaldi

Italský hudební skladatel a houslista, který komponoval opery a skladby pro sólové hudební nástroje – tzv. koncerty. Napsal asi 483 koncertů. Jeho skladby jsou virtuózní a posluchačsky přitažlivé.

Nejznámější díla: **Čtvero ročních období** – pro smyčcový orchestr a sólové housle

14. Česká barokní hudba

Adam Michna z Otradovic

básník a skladatel, napsal proslulou koledu ***Chtíc, aby spal***

Pavel Josef Vejvanovský

byl původně vojenský trubač a dvorní trumpetista kroměřížského zámku. Vytvořil řadu chrámových skladeb. Specializoval se na instrumentální hudbu pro žesťové nástroje (sonáty, serenády). Jeho jméno nese konzervatoř v Kroměříži.

Jan Dismas Zelenka

byl mistrem skladatelského řemesla. Jeho díla vynikají originální instrumentací. Již za svého života se mu dostalo uznání od samotného J. S. Bacha. Někdy se mu také přezdívá „český Bach“. Jeho genialita byla dlouho nedoceněna. Znovuobjevení se dočkal až díky Bedřichu Smetanovi, který uvedl jeho orchestrální suitu. Zelenka skládal převážně chrámová díla (mše, requiem), ale také díla orchestrální (suity).